

Datum: 2026-03-18

Ärendenummer: SLK-2026-00244

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2026/00342

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Socialdepartementet Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Göteborgs Stad vill inledningsvis framhålla att den korta svarstiden för remissen försvårar möjligheten att genomföra en djupgående analys av förslagen. Detta är särskilt olyckligt mot bakgrund av förslagets ingripande karaktär. Den sociala barn- och ungdomsvården börjar och slutar i praktiken i kommunens socialtjänst, och förändringar i regelverket får därför direkta och omfattande konsekvenser för kommunerna. De bedömningar som nu lämnas har därmed behövt begränsas till vad som varit möjligt att analysera inom ramen för den korta svarstiden.

Förändringar i förslaget om elektronisk övervakning påverkar inte den samlade bedömningen av regelverket

Göteborgs Stad vill i sammanhanget i första hand framhålla att de förändringar av förslaget gällande elektronisk övervakning inte påverkar stadens tidigare bedömning av den samlade reformen, det vill säga regelverket om LIV som helhet.

Staden har i tidigare remissyttrande fört fram flertalet skäl till att förslagen om en ny lagstiftning inom området inte bör genomföras. Det föreslagna regelverket syftar till att stärka socialtjänstens möjligheter att ingripa tidigare och därigenom ge ett utökat stöd till barn och unga i riskzon. Syftet är välmotiverat och de intressen som regleringen avser att skydda är starka. Göteborgs Stad vidhåller dock den tidigare bedömningen att riskerna överväger de potentiella fördelarna.

De föreslagna åtgärderna riskerar bland annat att undergräva förtroendet för socialtjänsten. Det kan leda till att vissa barn och unga, som idag får stöd med vårdnadshavares samtycke, i framtiden avstår från att söka hjälp på grund av ökad misstänksamhet och rädsla för vilka åtgärder socialtjänsten kan vidta mot familjen. Att tvinga vårdnadshavare till insatser mot sin vilja kan också leda till påtryckningar mot barnet att inte avslöja problem i hemmet och kan även leda till fysiskt eller psykiskt våld. Att tvinga någon till en insats kan skapa motstånd och minska förtroendet för socialtjänsten, vilket försvårar arbetet. Tvingande insatser kräver också effektiva kontrollåtgärder för att säkerställa genomförandet och efterlevnaden. Utan kontroll riskerar insatserna att bli verkningslösa, men samtidigt kan kontrollåtgärder som övervakning, provtagning och vite skapa ytterligare motstånd och minska förtroendet för myndigheterna. Att applicera dessa insatser utan samtycke riskerar att göra dem ineffektiva och i värsta fall kontraproduktiva.

Det finns också risk för att socialsekreterare utsätts för ökat hot och våld. Att fatta beslut om ytterligare tvångsåtgärder kan göra socialtjänsten till måltavla för förtvivlade och frustrerade vårdnadshavare.

Det finns således betydande risker för att ett genomförande av förslaget inte kommer att ge önskad effekt. En mer ingripande och tvingande myndighetsutövning kan leda till ökad misstänksamhet och rädsla bland de familjer som redan idag tvekar inför att söka stöd. Därmed kan åtgärderna leda till att färre barn och unga får det stöd de behöver, snarare än fler. Även om förslagets syfte är välgrundat anser Göteborgs Stad att riskerna väger tyngre än de potentiella vinsterna. Detta gör att inskränkningarna i enskildas fri- och rättigheter inte kan anses vara proportionerliga.

En reglering som balanserar behovet av stöd med individens självbestämmande är komplex att utforma, särskilt eftersom insatsernas effektivitet påverkas av faktorer som inte enbart ligger inom socialtjänstens kontroll, såsom till exempel tillgången till arbete, skolans roll och tillgången till hälso- och sjukvård. Snarare än att tvinga individer till insatser bör fokus riktas mot att stärka det frivilliga stödet, tillföra ökade resurser och utveckla metoder som bygger på tillit och samverkan. En sådan strategi bedöms ha större möjlighet att leda till varaktiga och positiva resultat för barn, unga och familjer i behov av stöd.

Beslut i förvaltningsrätten, rätt till offentligt biträde och överklagande utan prövningstillstånd bidrar till att stärka rättssäkerheten

Göteborgs Stad anser att förslaget om att förvaltningsrätten beslutar om elektronisk övervakning efter ansökan från socialnämnden bidrar till att stärka rättssäkerheten kring beslutet. Detta eftersom det blir en domstolsprövning där nämnden har bevisbördan för de konkreta omständigheterna som ska ge skäl att anta att barnet eller den unge inte kommer att följa den meddelade föreskriften och att övervakning därför är nödvändig. Att barnet, den unge och vårdnadshavarna har rätt till offentligt biträde i processen bedöms bidra till stärkt rättssäkerhet i en situation där grundläggande fri- och rättigheter begränsas utifrån ett brottsförebyggande syfte.

Grundbeslutet om särskild föreskrift är enligt det tidigare lagförslaget överklagbart i sig. Den som berörs av beslutet kan också begära att beslutet ska upphöra och om det inte gör det har den enskilde också rätt att överklaga detta beslut. Enligt Göteborgs Stads bedömning kan det därför komma att pågå parallella processer, där behovet av den aktuella föreskriften prövas samtidigt som nämnden ansöker om elektronisk övervakning. Det är enbart i den senare processen som det finns rätt till offentligt biträde och där förvaltningsrättens beslut ska kunna överklagas till kammarrätten utan krav på prövningstillstånd. Det borde enligt Göteborgs Stad inte vara helt ovanligt att barnet, den unge eller vårdnadshavaren inte anser att det finns grund för den särskilda föreskriften i sig och därför överklagar beslutet eller begär upphörande av detsamma. Beslutet om särskild föreskrift gäller liksom beslutet om elektronisk övervakning direkt. Om socialnämnden ansöker om elektronisk övervakning när ett beslut om föreskrifter är föremål för domstolsprövning behöver det finnas en ordning där domstolen som en grundläggande förutsättning prövar behovet av föreskriften i sig. För enskilda men även för socialnämnden kan det komma att bli otydligt vad som prövas inom ramen för vilken process och om den omständighet att ett beslut om särskild föreskrift är föremål för domstolsprövning påverkar nämndens möjligheter att ansöka om elektronisk övervakning för att följa föreskriften.

Kravet på konkreta omständigheter stärker rättssäkerheten

I det nya lagförslaget föreslås att beslut om elektronisk övervakning endast får fattas om det finns konkreta omständigheter som talar för att ett barn eller en ung person inte kommer att följa en meddelad föreskrift. Detta innebär en positiv förstärkning av rättssäkerheten jämfört med ursprungsförslaget i promemorian. Genom att tydliggöra i lag att beslut endast får fattas när det föreligger specifika, faktiska omständigheter i det enskilda fallet, minskar risken för att åtgärden inte grundas på generella antaganden eller subjektiva bedömningar.

Förändringar av giltighetstiden för elektronisk övervakning bedöms vara väl avvägda

Göteborgs Stad delar den bedömning som görs i utkastet gällande förändringen av tidsramarna för beslut om elektronisk övervakning. Att utöka den maximala giltighetstiden för ett beslut från en till tre månader i taget anses rimligt för att skapa en mer strukturerad och hållbar förändring av barnets vardagsrutiner, samtidigt som det håller nere den administrativa bördan och kostnaderna för både socialnämnder och domstolar.

Göteborgs Stad ställer sig även positivt till att den tidigare föreslagna begränsningen om totalt sex månaders övervakning per år slopas. En fast tidsgräns riskerar att avbryta en insats i förtid, medan det nuvarande förslaget medger en nödvändig flexibilitet. Tillräckliga rättssäkerhetsgarantier bedöms ställas upp genom att förvaltningsrätten vid varje förnyad prövning måste göra en individuell bedömning för att säkerställa att åtgärden inte pågår längre än vad som är nödvändigt utifrån barnets bästa.

Förändrad åldersgräns bedöms rimlig i förhållande till sänkt straffbarhetsålder

Att införa elektronisk övervakning för barn så unga som 13 år, särskilt i de fall där barnet ännu inte begått brott, utgör ett mycket långtgående ingrepp i den personliga integriteten. Det är särskilt problematiskt eftersom barn i så ung ålder har begränsad mognad och förmåga att överblicka åtgärdens konsekvenser, samtidigt som ingripande kontroll kan påverka deras utveckling och tillit till samhällets institutioner. Trots detta framstår sänkningen av åldersgränsen som rimlig i ljuset av den föreslagna sänkningen av straffbarhetsåldern till 13 år för allvarliga brott. För att 13- och 14-åringar inte ska hamna i ett sämre läge än äldre ungdomar är det rimligt att påföljden ungdomsvård kan förenas med elektronisk övervakning även för denna åldersgrupp.

Utan denna möjlighet finns en påtaglig risk att domstolar inte betraktar ungdomsvård som en tillräckligt ingripande åtgärd, vilket i stället skulle kunna tvinga fram mer omfattande ingrepp såsom tvångsvård på institution enligt LVU. Sänkningen till 13 år säkerställer därmed att socialtjänsten får ett verktyg som möjliggör för yngre barn att bo kvar i sin hemmiljö med stöd och kontroll, i stället för att placeras utanför hemmet enbart på grund av att ett mindre ingripande alternativ saknas. Samtidigt bedöms barn i denna ålder ha uppnått den mognadsnivå som krävs för att praktiskt kunna hantera och ta ansvar för övervakningsutrustningen.

Beslut om att ansöka om elektronisk övervakning bör vara möjligt att delegera

Enligt det tidigare förslaget angavs beslut om kontroll av efterlevnaden av en särskild föreskrift om att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller annan anvisad plats som kan likställas med bostad med hjälp av elektronisk övervakning som ett sådant beslut som enligt socialtjänstlagen enbart kan delegeras till förtroendevalda.

Utifrån att det nu föreslås ett nytt ansökningsförfarande bör även beslutet att ansöka hos förvaltningsrätten om elektronisk övervakning tas in i socialtjänstlagen om det ska kunna delegeras på motsvarande sätt.

Ekonomiska konsekvenser och behov av finansiering

I remissen görs bedömningen att förslagen om elektronisk övervakning inte medför några kostnader som omfattas av den kommunala finansieringsprincipen. Även om processen att utreda och bedöma behovet av en ansökan utgör en ny arbetsuppgift för socialnämnden, betraktas åtgärden som en frivillig möjlighet snarare än en tvingande skyldighet. Eftersom förslaget inte ålägger kommunerna några nya absoluta krav, bedöms det inte medföra en sådan ekonomisk belastning som kräver statlig kompensation enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Göteborgs Stad vill dock framhålla att förslaget innebär att socialnämndernas handläggning kommer att omfatta flera nya moment. Socialnämnden ska utreda behovet och ansöka om elektronisk övervakning hos förvaltningsrätten samt fatta beslut om när övervakningen ska upphöra. Det förväntas bli vanligt med muntliga förhandlingar i samband med domstolarnas prövning av nämndens ansökan, vilket medför en ny arbetsuppgift. Socialnämnden ansvarar också för att underrätta SiS om domstolens beslut och vid ändringar eller upphörande av övervakningen och en socialsekreterare ska närvara när SiS monterar övervakningsutrustningen i barnets hem. Vidare ska nämnden bedöma behovet av handräckning från polisen samt hantera överklaganden och begäran om att övervakningen ska upphöra.

För att regeringens förslag om elektronisk övervakning ska kunna omsättas i praktiken och fungera som ett effektivt verktyg mot barn- och ungdomskriminalitet, är det enligt Göteborgs Stads uppfattning avgörande att de som ska utföra arbetet ges en finansiering som motsvarar den faktiska arbetsbelastningen. Om ambitionen med lagstiftningen är att den ska få ett brett genomslag och bidra till att skydda barn och unga från att dras in i grov brottslighet, måste staten säkerställa att kommunerna har resurser att faktiskt implementera den. Att lägga nya, komplexa uppgifter på en redan belastad socialtjänst utan att skjuta till medel skapar en risk för att verktyget förblir en teoretisk möjlighet snarare än en praktisk verklighet. För att reformen ska uppnå sina syften krävs det därför att finansieringen återspeglar den faktiska tidsåtgången för de utökade kraven gällande utredning, domstolsprocesser och samverkan med SiS. Göteborgs Stad förutsätter därför att förslagen finansieras full ut.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD, M, D, L och KD den 13 mars 2026 (bilaga).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti Singh (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Pär Gustafsson (L) och Dan-Ove Marcelind (KD) röstade för bifall till Jörgen Fogelklous yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Jonas Attenius yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Göteborg den 18 mars 2026

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Bilaga

Yrkande (SD), (M), (D), (L) och (KD)

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Stadsledningskontorets förslag till remissvar ersätts med följande yttrande enligt text nedan:

Yrkandet

Göteborgs Stad tillstyrker i huvudsak förslagen i promemorian. Staden ser positivt på regeringens ambition att stärka samhällets möjligheter att förebygga kriminalitet bland barn och unga samt att ge socialtjänsten fler verktyg för att kunna ingripa i ett tidigt skede.

Under senare år har allt yngre personer rekryterats till kriminella nätverk. Denna utveckling ställer stora krav på samhällets förmåga att agera snabbt och effektivt när barn och unga riskerar att dras in i kriminalitet. Mot denna bakgrund bedömer Göteborgs Stad att det är angeläget att socialtjänsten ges tillgång till fler verktyg för att kunna förebygga en sådan utveckling.

Möjligheten till elektronisk övervakning kan i vissa situationer utgöra ett viktigt komplement till socialtjänstens befintliga insatser. Åtgärden kan innebära ett mindre ingripande alternativ än institutionsplacering och skapa förutsättningar för att barn och unga ska kunna bo kvar i sin hemmiljö samtidigt som samhället ges möjlighet att säkerställa att nödvändiga skyddsåtgärder följs.

Göteborgs Stad ser positivt på att beslut om elektronisk övervakning ska prövas av domstol, vilket stärker rättssäkerheten och säkerställer att åtgärden endast används när det är nödvändigt och proportionerligt utifrån barnets bästa.

Staden vill samtidigt framhålla vikten av att reformen följs av tillräckliga resurser till kommunerna, eftersom lagstiftningen kan innebära nya arbetsuppgifter för socialtjänsten.

Sammantaget bedömer Göteborgs Stad att förslagen kan utgöra ett viktigt steg i arbetet med att förebygga kriminalitet bland barn och unga samt stärka samhällets möjligheter att skydda barn i utsatta situationer.